

Inspel till regeringens nationella strategi för cirkulär ekonomi

Delegationen för cirkulär ekonomi föreslår att den nationella strategin innehåller

- En vision för Sveriges omställning från en linjär till en resurseffektiv cirkulär och biobaserad ekonomi, med tydliga mål och ett narrativ, som placerar Sveriges som ett föregångsland och en aktör internationellt
- Ett åtagande från staten att se över förordningar och lagar så att de stödjer omställningen till en cirkulär ekonomi
- Ett åtagande från staten att vara en föregångare inom offentlig upphandling med resurseffektiva cirkulära krav och nya modeller för upphandling, till exempel funktionsupphandling och innovationsupphandling

samt

- Betonar Delegationen för cirkulär ekonomis roll att nationellt och regionalt stärka samhällets omställning till en resurseffektiv, cirkulär och biobaserad ekonomi genom att utgöra en plattform, ett kunskapscentrum och en samordnande kraft för omställningen
- Lyfter vikten av samverkan och att synergieffekter tillvaratas mellan den nationella plastsamordnare som ska tillsättas och Delegationen för cirkulär ekonomis arbete inom plast

Sammanfattning av förslag	3
Sverige - ett cirkulärt samhälle	4
Sveriges plats på den internationella cirkulära kartan.....	6
Åtgärdsförslag.....	6
Kartläggning av materialflöden	7
Översyn av lagar och förordningar.....	7
Offentlig upphandling.....	7
Spårbarhet.....	8
Konsumenternas roll.....	8
Förlängd garantitid	8
Frivillig överenskommelse om omställning mellan stat och intressenter	8
Styrning genom instruktioner och regleringsbrev.....	9
Sveriges "plastsamordnare"	9
Samverkan med Fossilfritt Sverige.....	9
Bilaga 1 Översyn av författningar där konkreta hinder har diskuterats	11
Bilaga 2 Sammanställning ur "Politikförslag från Fossilfritt Sverige" som är särskilt relevanta för cirkulär ekonomi	13

Sammanfattning av förslag

Delegationen föreslår

1. att den kommande nationella strategin för cirkulär ekonomi innehåller
 - En vision för Sveriges omställning från en linjär till en resurseffektiv, cirkulär och biobaserad ekonomi, med tydliga mål och ett narrativ, som placerar Sverige som ett föregångsland och en aktör internationellt
 - Ett åtagande från staten att se över förordningar och lagar så att de stödjer omställningen till en cirkulär ekonomi
 - Ett åtagande från staten att vara en föregångare inom offentlig upphandling med resurseffektiva cirkulära krav och nya modeller för upphandling, till exempel funktionsupphandling och innovationsupphandling

samt

2. att den nationella strategin tar sikte på 2045, samma år som Sverige ska vara klimatneutralt, och innehåller tydliga mål och delmål
3. att en genomlysning av relevant EU-lagstiftning görs för att analysera var och hur Sverige vill och kan gå längre, antingen genom lagstiftning eller frivilliga initiativ.
4. att regeringen initierar en översyn av vilken kemikalieanvändning som särskilt försvårar returflöden, speciellt för plast, och vilka kemiska ämnen som bör fasas ut eller användas i minskad omfattning
5. att producenter av varor och tjänster uppmanas åta sig att i frivilliga överenskommelser garantera funktionen under en viss tid
6. att regeringen överväger att träffa en frivillig och konkret överenskommelse/avsiktsförklaring med Sveriges intressenter om konkreta åtgärder i riktning mot en cirkulär ekonomi (enligt modell från Holland). En sådan överenskommelse/avsiktsförklaring kan innehålla en handlingsplan, som kompletterar och konkretiserar vad regeringen uttryckt i den nationella strategin för cirkulär ekonomi.

Sverige - ett cirkulärt samhälle

Vision och mål

Delegationen för cirkulär ekonomi (Delegationen) har noterat att regeringen enligt Budgetproposition 2020 UO21 kommer att ta fram en nationell strategi för cirkulär ekonomi. Delegationen önskar bidra till denna process med följande synpunkter och förslag. I övrigt kommer rapportering att lämnas, enligt uppdraget, i mars 2020.

Delegationen har ett brett kontaktnät bestående av intressenter från bland annat näringsliv, akademi, branschorganisationer, kommuner, regioner, intresseorganisationer och relevanta myndigheter. Ett mycket tydligt budskap från dem är behovet av en vision för Sveriges omställning med övergripande målsättningar och delmål. En grundbult i visionen bör vara att Sverige ska sikta mot att enbart nyttja förnybara cirkulerande resurser i den takt som de återskapas.

Delegationen menar att det behövs ett svenskt narrativ, som placerar Sverige på den nationella och internationella kartan. Det behöver tydliggöras vart Sverige är på väg och hur. Delegationen föreslår att den nationella strategin tar sikte på 2045, samma år som Sverige ska vara klimatneutralt. Sverige år 2045 ett internationellt föredöme inom resurseffektiv, cirkulär och biobaserad ekonomi och en ledande aktör i den globala cirkulära omställningen.

Till visionen måste ambitiösa, kvantitativa mål kopplas, som visar på minskningen av uttag av jungfruligt material och en ökning av användningen av återvunnet material på nationell nivå. Ett delmål kan vara att till 2030 fördubbla värdeskapandet med oförändrat nyttjande av jungfruliga resurser. Detta kan konkretiseras bland annat genom att Delegationen utmanar alla branscher att ta fram en färdplan för hur de kan göra mera med mindre och fördubbla resurseffektiviteten i sin verksamhet.

Omställningen till en cirkulär ekonomi innebär en transformation av samhället och är nödvändig för att Sverige ska uppnå sina klimatmål och bibehålla näringslivets konkurrenskraft globalt. I omställningen ska Sverige sträva mot att minimera värdeläckaget i alla materialflöden och att maximera värdeskapandet i cirkulära biobaserade materialflöden. Nya affärsmodeller och systemlösningar adderas eller ersätter gamla och arbetsmarknaden förändras.

En cirkulär ekonomi kopplar nära till hur samhället planeras, till exempel vad gäller mark- och vattenanvändning, vilket får avgörande betydelse både för näringsliv och allmänheten. Det kan till exempel handla om markanvändning för att öka möjligheterna till industriell symbios men också om mer hållbara mobilitetslösningar för medborgarna.

För att en så genomgripande omställning ska lyckas måste alla Sveriges intressenter delta. Offentlig förvaltning, kommuner, regioner, forskning, näringsliv, branschorganisationer, intresseorganisationer med flera behöver samverka för att förverkliga visionen. Det medför att ekonomiska incitament för omställningen behöver tydliggöras och regelverket anpassas. Det behöver bli billigare att agera cirkulärt än

linjärt. EU:s rådsslutsatser från den 4 oktober 2019 understryker att en cirkulär ekonomi på ett betydande sätt kan förbättra motstånd- och konkurrenskraften i näringsliv, samhällen, städer och regioner.

Omställningen från en linjär ekonomi handlar om att använda nya material på ett resurseffektivt sätt samt stimulera till återanvändning och återvinning. Syftet är därmed inte enbart att minska användningen av nya produkter utan även att skapa en helhetssyn för att kunna göra kloka val och maximera resurseffektiviteten längs med hela värdekedjan från råvara till färdig produkt. I vissa fall leder detta till användning av jungfrulig råvara och i vissa fall till återvinning eller återbruk i flera led. För att stödja återanvändning och återvinning är det viktigt att det inte ställs högre krav än på det jungfruliga materialet.

Omställningen mot en lägre resursförbrukning är nära kopplad till de åtgärder som behöver vidtas för att minska utsläppen av växthusgaser och bidra till att hantera klimatfrågan. I EU:s rådsslutsatser från den 4 oktober understryks att en cirkulär ekonomi "kan minska utsläppen av växthusgaser från källor som inte är direkt påverkade av den nuvarande klimatpolicyn", något som gör omställningen från en linjär till en cirkulär ekonomi ännu viktigare.

Resurseffektivitet och cirkulär ekonomi – en målkonflikt?

Delegationen har noterat att Sveriges intressenter efterfrågar ett ledarskap i den målkonflikt som kan finnas mellan å ena sidan resurseffektivitet och å andra sidan cirkulär ekonomi och andra uppsatta mål. För att åstadkomma cirkularitet i de sista procenten av ett materialflöde kan det krävas ett orimligt stort resursutnyttjande av andra resurser. Målet är att öka effektiviteten i användningen av alla resurser, där cirkulära lösningar är ett medel som bidrar till en ökad resurseffektivitet.

Successivt måste den cirkulära ekonomin bli fri från farliga kemikalier, vilket kan innebära att äldre varor och material som är förorenade inte ska cirkuleras. Det handlar också om att väga kravet på giftfria kretslopp mot resurseffektivitet.

Ansvarsfördelning inom staten

I kontakterna med Sveriges intressenter har Delegationen också noterat att de upplever en otydlighet om hur ansvaret för cirkulär ekonomi är fördelat i regeringen. Det finns medvetenhet om att miljöfrågor ligger på Miljödepartementet, näringslivsutveckling på Näringsdepartementet och konsumentfrågor på Finansdepartementet etc. men man önskar tydligare information om den samordning som sker, både på departements- och myndighetsnivå. I den nationella strategin behöver tydliggöras att, och hur, flera politikområden samverkar i omställningsarbetet och ett tvärsektorielt angreppssätt säkerställas.

Sveriges plats på den internationella cirkulära kartan

I Sverige finns många och betydelsefulla initiativ men de har inte paketerats som en helhet. De olika aktörerna täcker olika infallsvinklar; från övergripande frågor inom miljövard och näringsliv till ekologiska matmarknader och klädbutiker som säljer second hand. Den nationella strategin spelar en avgörande roll för att visa vägen framåt och blir ett första steg mot en samlad Sverigebild som också kan användas inom Sverigefrämjandet på utlandsmyndigheterna. En paketering av Sveriges arbete med och kompetens inom cirkulär ekonomi är bra för exportindustrin, som kan lyfta Sveriges konkurrensfördelar på den globala marknaden.

Det finns ett tydligt intresse från Sveriges utlandsmyndigheter att profilera Sverige på den internationella arenan för cirkulär ekonomi. Sverige har en möjlighet att profilera sig som ett föregångsland genom att identifiera vilka utmaningar och möjligheter som är specifika för Sverige; bygga det svenska narrativet och placera det i en internationell kontext. Genom detta arbete bidrar Sverige också till SDG 17, som betonar vikten av globalt samarbete för hållbar utveckling. Världen står inför ändliga resurser och en klimatsituation som blir allt mer akut att åtgärda. Sveriges omställning kan bli ett avgörande bidrag till genomförandet av Agenda 2030 och i klimatarbetet samt profilera Sverige som en ledande aktör i den globala omställningen från linjära mot cirkulära flöden. EU ska, enligt den nya kommissionsordföranden, bli en världsledare inom cirkulär ekonomi och Sverige har möjlighet att, liksom inom klimatarbetet och genomförandet av Agenda 2030, inta en tätposition.

Omställningen från en linjär till cirkulär ekonomi är inte ett isolerat, nationellt projekt. Delegationen vill peka på att regelverket behöver harmoniseras globalt och att hinder i handeln mellan länder som motverkar omställningen behöver identifieras och avlägsnas. Regelverket behöver utvecklas så att handeln med återvunna råvaror underlättas utan att man orsakar riskspridning, till exempel i form av att elektronikskrot eller plast dumpas i tredje land.

Delegationen föreslår att en genomlysning av relevant EU-lagstiftning görs för att analysera var och hur Sverige vill och kan gå längre, antingen genom lagstiftning eller frivilliga initiativ.

Åtgärdsförslag

Delegationen vill med detta inspel förmedla de tydligaste budskapen från de intressenter inom cirkulär ekonomi som Delegationen och dess kansli har haft kontakt med under 2019. Delegationen har gjort en sällning av samtliga förslag och tar tillfället i akt att redan i detta inspel kort informera om identifierade åtgärder som skulle kunna ge effekt på relativt kort sikt. Förslagen beskrivs endast översiktligt eftersom Delegationen avser återkomma med fördjupningar i rapporten i mars 2020. Delegationen är medveten om att flera av förslagen berör lagstiftning som är harmoniserad inom EU och därmed är svåra att förändra i ett kortare tidsperspektiv.

Kartläggning av materialflöden

Det finns generellt brister i statistiken för resursflöden; från extraktion eller primärproduktion till återvinning. Delegationen pekar på att det till att börja med skulle kunna göras en nationell kartläggning, som synliggör tillgången på resursen, vad resursen räcker till och vilka produkter/ användningsområden som resursen bäst används till. Som exempel kan nämnas att det kommer att behövas strategier för hållbara materialflöden för till exempel metaller då både klimatomställningen och elektrifieringen av samhället innebär att en ökad mängd metaller kommer att tas ut. Kartläggningen bör titta på volym och vikt, men även värdet av materialet, både vid uttag av nytt material, återbruk och återvinning. Utan tillförlitlig kunskap om olika flöden finns tydliga risker för minskad effektivitet ifråga om beslut inom teknikutveckling, investeringar och samverkansprojekt samt politiska beslut kopplade till resurserna. Både det privata och offentliga näringslivet behöver detaljerad information om kvaliteter i flöden, samtidigt som man har ett ansvar att bidra till statistiken (som SCB har ansvar för).

Översyn av lagar och förordningar

Delegationen har bland annat i uppdrag att "identifiera hinder och motverkande styrmedel" och "föreslå kostnadseffektiva styrmedel till regeringen". Delegationen noterar också skrivningen i Januariavtalet p. 38 *Stärk utvecklingen av en resurseffektiv, cirkulär och biobaserad ekonomi*. Den säger att en bred översyn ska genomföras av regelverken för återvinning och hantering av avfall och restprodukter för att främja innovation och företagande i den cirkulära ekonomin. Delegationen vill betona vikten av att avfall ses som en resurs. För att stärka och påskynda omställningen från en linjär till en cirkulär ekonomi behövs incitament att inkludera överväganden om produktens/tjänstens livslängd (återanvändning) och återvinning redan i designfasen av produkter, produktion och affärsmodeller.

I sina kontakter med Sveriges intressenter har Delegationen uppfattat att det finns behov av en översyn av en rad förordningar med stor betydelse för omställningen. Under diskussionerna med Delegationens referensgrupp har önskemål om förändringar framförts speciellt beträffande vissa lagar/förordningar (se bilaga 1). Delegationen avser återkomma med en djupare analys av dessa områden i sin avrapportering i mars 2020.

Offentlig upphandling

Delegationen anordnade den 25 november ett seminarium om offentlig upphandling och cirkularitet tillsammans med SKR och Upphandlingsmyndigheten. Huvudsaklig målgrupp var inköpare på kommun och region, men även företagsrepresentanter deltog. Seminariet var mycket uppskattat och en samarbetsgrupp för offentlig upphandling bildades bestående av Delegationen, SKR, Upphandlingsmyndigheten och Kammarkollegiet, som på eget initiativ deltog. Ett mycket viktigt budskap från seminariet var att Upphandlingsmyndigheten behöver vara tydligare och djärvare i sin roll som rådgivande myndighet. Delegationen avser komma tillbaka till frågan i sin avrapportering i mars 2020. I skrivande stund presenterar regeringen sin

klimatpolitiska handlingsplan, och även i den lyfts offentlig upphandling som ett område med omfattande potential.

Spårbarhet

Baserat på skrivningen i Budgetpropositionen 2020 UO 20 "För att öka möjligheterna att använda avfallet som en resurs i en cirkulär ekonomi behöver fler produkter vara fria från särskilt farliga ämnen" föreslår Delegationen att regeringen initierar en översyn av vilken kemikalieanvändning som särskilt försvårar returflöde.

Konsumenternas roll

Konsumenterna spelar en betydelsefull roll i Sveriges omställningsarbete. Det måste vara möjligt för konsumenter att göra informerade val som gör det lätt och mer lönsamt att konsumera mer hållbart. Delegationen vill lyfta frågan om certifiering, märkning och standarder som redskap för att ge konsumenter bättre vägledning för att kunna välja kvalitet i syfte att förlänga produkters livslängd och minska konsumtionstakten. Se till exempel energimärkning av varor och principer om massbalans. Det behövs också allmän information riktad till gemene man om vad omställningen innebär och hur en cirkulär ekonomi fungerar. Det vore även bra att inkludera en mer utvecklad undervisning i cirkulär ekonomi i skolan.

Förlängd garantitid

Delegationen föreslår att producenter av varor och tjänster uppmanas åta sig att i frivilliga överenskommelser garantera funktionen under en viss tid. Det är dock viktigt att inte låsa in gammal teknik i systemet utan ska samtidigt gynna innovation. En tänkbar bransch vore möbelbranschen, där även andrahandsmarknaden skulle gynnas av längre garantitider. Det kan också finnas fog för att överväga om garanti på reparationer skulle kunna införas.

Frivillig överenskommelse om omställning mellan stat och intressenter

I Holland har stat och intressenter antagit en gemensam, frivillig överenskommelse om (Letter of intent¹) att påskynda omställningen till en cirkulär ekonomi. De undertecknande parterna åtar sig att vidta åtgärder inom sina respektive områden. Delegationen föreslår att regeringen överväger att träffa en frivillig och konkret överenskommelse med Sveriges intressenter enligt modell från Holland. En sådan överenskommelse kan utgöra en handlingsplan, som kompletterar och konkretiserar vad regeringen uttryckt i den nationella strategin för cirkulär ekonomi.

¹ National Agreement on the Circular Economy, Letter of intent to develop transition agendas for the Circular Economy together

Styrning genom instruktioner och regleringsbrev

Delegationen anser att staten bör överväga att föra in skrivningar om omställningen till en cirkulär ekonomi såväl i instruktioner som regleringsbrev för relevanta myndigheter. En myndighet som ofta nämns av referensgruppen är Upphandlingsmyndigheten, som bedöms vara alltför otydlig vad beträffar rådgivningsverksamheten.

Sveriges ”plastsamordnare”

Delegationen noterar att den nationella ”plastsamordnare” som aviserats i ”Det går om vi vill – förslag till en hållbar plastanvändning” (SOU 2018:84) placeras på Naturvårdsverket. Delegationen välkomnar tillsättningen och vill understryka vikten av samverkan och att synergieffekter mellan plastsamordnaren och Delegationens arbete inom plast tillvaratas.

Samverkan med Fossilfritt Sverige

Delegationen vill uttrycka sitt stöd för flera ansatser inom Fossilfritt Sveriges sammanställning POLITIK FÖR FOSSILFRI KONKURRENSKRAFT², och har etablerat kontakt för kommande samverkan.

- ”Det behövs innovation i beslutsfattande inom statens organisationer – det behöver skapas försöksverksamhet med dispens från viss statlig reglering.”

Delegationen delar denna åsikt och avser återkomma med förslag kring hur Sverige skulle kunna anpassa den holländska modellen Green Deals. Den syftar till att staten ingår en överenskommelse med en aktör och beviljar dispens från gällande lagstiftning i syfte att låta aktören prova en ny modell för till exempel producentansvar, produktionsätt, tillståndsförfarande, insamling mm. Om försöket ger positiva resultat kan gällande lagstiftning modifieras.

- Det kan behövas tydligare regleringsbrev till berörda myndigheter

Delegationen har också föreslagit en översyn av inte bara regleringsbrev utan även instruktionerna till relevanta myndigheter.

- Ett genomgående tema i färdplanerna är att den offentliga upphandlingen på cirka 700 miljarder tydligt premierar fossilfria lösningar så att till exempel klimatneutrala byggmaterial och hundra procent förnybara drivmedel får en konkurrensfördel på marknaden. Här kan staten, regionerna och kommunerna bli tydligare i sina direktiv.

² Sammanställning och utveckling av politikförslag baserade på färdplanerna för fossilfri konkurrenskraft

Delegationen bedriver ett intensivt arbete kring cirkulära krav i offentlig upphandling och har skapat en grupp med SKR, Upphandlingsmyndigheten och Kammarkollegiet. I Sverige finns ytterligare ett antal aktörer som arbetar med förslag till Upphandlingsmyndigheten i syfte att göra den modernare och mer kraftfull i sin myndighetsutövning och Delegationen håller på att bygga kontakter med även dessa.

Delegationen vill också stödja de politikförslag från branschens färdplaner som Fossilfritt Sverige presenterat, se bilaga 2.

För Delegationen för cirkulär ekonomi

Åsa Domeij, Ordförande i Delegationen för cirkulär ekonomi

Bilaga 1 Översyn av författningar där konkreta hinder har diskuterats

- Förordning (2018:1462) om **producentansvar för förpackningar**

Ett av Delegationens fokusområden är plast, och därför har frågan om producentansvar hittills rört plast. Denna förordning anses idag fungera bristfälligt i praktiken av flera skäl. För det första suboptimerar den de möjligheter som finns för återvinning av plast: det kan ses som ett marknadsmisslyckande att det finns möjligheter att återvinna plast men att det saknas efterfrågan eftersom återvunnen plast ofta är dyrare än ny. Ytterligare utmaningar är osäkerhet beträffande tillgång och en hög konstant kvalitet som är förenlig med krav på hälsa och säkerhet. För det andra saknar den krav på att förpackningsmaterialet ska vara materialåtervinningsbart. De nationella, övergripande mål som finns är inte kopplade till enskilda näringsidkare, vilket medför att ansvarig tillsynsmyndighet inte kan vidta åtgärder mot de som saluför icke återvinningsbara förpackningar.

Delegationen vill också peka på att det finns ett systemfel i hur insamlade plastförpackningar redovisas. I Naturvårdsverkets statistik lämnas uppgifter om mängden insamlad plast utan att det specificeras hur mycket som har materialåtervunnits, vilket gör uppgifterna kraftigt felaktiga. Vad som händer med den plast som inte materialåtervinns är oklart, men det finns fog att tro att den inte hanteras på ett cirkulärt sätt. EU-direktivet³ om ändring av 94/62/EG om förpackningar och förpackningsavfall adresserar denna brist och det viktigt att ändringarna implementeras.

- Förordning (2005:220) om **retursystem för plastflaskor och metallburkar**

Förordningen innehåller regler för retur av plastflaskor och metallburkar med konsumtionsfärdig (drickfärdig) dryck, till exempel öl, vin, vatten, energidryck och läsk. Förpackningarna måste ingå i ett godkänt retursystem för att få säljas. Det finns emellertid en rad undantag från returplikten; dels drickfärdiga produkter där innehållet av mejeriprodukter är mer än 50 procent och dels drickfärdiga produkter där mer än hälften av innehållet är juice eller växtdelar av grönsaker, frukt eller bär. Det finns dock några producenter av dessa drycker som frivilligt anslutit sig. Delegationen menar att denna förordning borde ses över och argumenten för undantagen för returplikten analyseras. Är skälen rimliga? I till exempel Norge omfattas även juiceförpackning av returplikt. Eftersom drycker ofta köps i annat land än det där de konsumeras vore det på sikt praktiskt med ett retursystem som omfattade fler länder, till exempel inom Norden.

Delegationen anser även att det bör utredas om också andra flaskor (för icke-drycker, till exempel diskmedel) ska omfattas av förordningen.

³ EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV (EU) 2018/852 av den 30 maj 2018 om ändring av direktiv 94/62/EG om förpackningar och förpackningsavfall

- **Avfallsförordning (2011:927)**

Förordningen omges av många oklarheter och tillämpningen behöver ses över. Det kan noteras att intressenterna efterfrågar en översyn av definitionen på avfall och säger att

- **Konsumentköplag (1990:932)**

Delegationens referensgrupp har uttryckt stort intresse för att förlänga garantitiden på frivillig väg, vilket i förlängningen skulle kunna leda till en ändring av konsumentköplagen. (Se rubriken Förlängd garantitid)

- **Lag (2016:1067) om skatt på kemikalier i viss elektronik**

Denna lag har varit föremål för flera riksdagsfrågor och branschen menar att den utgör ett hinder för en fungerande andrahandsmarknad för viss elektronik. Aktörerna upplever att elektronik som placeras på marknaden en andra gång beskattas igen, vilket motverkar omställningsarbetets strävan att förlänga produkters liv och minska konsumtionstakten.

Bilaga 2 Sammanställning ur ”Politikförslag från Fossilfritt Sverige” som är särskilt relevanta för cirkulär ekonomi

10. Möjliggöra minska avfallsmängd och ökad cirkularitet genom att utveckla avfallsdefinitioner och regler för klassning av avfall genom tydligare myndighetsvägledning

14. Inför styrmedel som ger incitament ”högt upp i kedjan”, till exempel redan vid produktdesign och upphandling samt genom främjande av materialåtervinning, för att styra bort plast från restavfall, förslagsvis genom att införa krav på att tillverkade produkter ska ha ett innehåll och utformning som gör dem möjliga att materialåtervinna

18. Säkerställ att miljönyttan är det överordnade målet i utformningen av det utvidgade producentansvaret för insamling och återvinning av förpackningar

24. Säkerställ effektiva och rättssäkra tillståndsprocesser, förslagsvis genom att:
Sätta mål för handläggningstid för miljöprövningen i regleringsbrev
Öka utrymmet att pröva förändringar i redan tillståndsgivna verksamheter så att fler åtgärder kan anmälas eller få ändringstillstånd